

Cooperativismo e Economía Social, nº 28 (2005-2006), pp. 111-123

CREACIÓN E CRISE DUN IMAXINARIO POLÍTICO

Manuel PÉREZ RÚA
Sociólogo. Técnico Superior de Cultura
Concello de Moaña

O Morrazo –península entre as rías de Vigo e Pontevedra- é un territorio conformado polos concellos de Marín, Bueu, Cangas, Moaña e Vilaboa.

Neste traballo referirémonos ao Morrazo centro-occidental da parte norte da ría de Vigo, sobre todo aos concellos de Cangas e Moaña, como territorio de características políticas salientábeis dende os últimos anos do franquismo e as primeiras eleccións locais da democracia en 1979, un ámbito con similitudes en canto a hábitat, economía, cultura, sociedade, etc., e unha grande interrelación coa cidade de Vigo.

A esta dinámica de progresiva concentración urbana vanse integrando pouco a pouco áreas de Bueu (na zona lindante con Cangas e Moaña) e Vilaboa (área próxima á ponte de Rande e Moaña). Porén, a maior parte do que poderíamos chamar Morrazo oriental (Marín e Vilaboa) son áreas – aínda que no territorial e social pertencentes á península do Morrazo-prioritarias no contínuo periurbano e metropolitano de Pontevedra.

Mestura de vasos comunicantes e compartimentos estancos, definiremos as dúas áreas do Morrazo, daquela, segundo a súa cidade de referencia sexa Pontevedra ou Vigo. Para os concellos de Cangas e Moaña, que teñen Vigo como cabeceira, tentaremos analizar o Morrazo en relación coa creación dun espazo político e un imaxinario colectivo que ten que ver co distinto desenvolvemento histórico, económico, social e cultural a outras comarcas de Galicia con parecida situación xeopolítica de partida en canto a formaren parte da área periurbana ou metropolitana das outras grandes cidades costeiras.

Espazo social.

A primeira característica salientábel, establecendo como criterio de delimitación o ámbito da vida cotiá das persoas, é a de encontrármolos nunha zona do Morrazo que é un continuo social: non hai diferenzas substanciais entre Moaña e Cangas nos indicadores de hábitat, comunicacións, costumes, economía, estrutura da poboación, consumo, cultura, etc. A ría de Vigo delimita, en ambas as ribeiras, un *espazo social* para os seus habitantes: é semellante –para os efectos de mobilidade, servizos de comercio, sanidade, universidade, emprego, lecer ou cultura radicados en Vigo- estar empadroado en Chapela (Redondela), Teis (Vigo), Priegue (Nigrán), Rodeira (Cangas) ou Domaio (Moaña).

Así como non existe discontinuidade social nin urbana entre os concellos de Redondela e Vigo na zona Chapela-Teis, ou entre os de Nigrán e Vigo en Saiáns, acontece o mesmo para O Morrazo na zona Rodeira-Coiro- Ameixoada-Tirán: son fronteiras político-administrativas entre Cangas/Moaña pero continuo social permeábel de lugares, parroquias e barrios dos dous concellos.

Espazo Político.

Cangas e Moaña, máis serodiamente Bueu, foron concellos de intensa actividade política durante o último franquismo, incrementada durante a primeira época da democracia. A súa dinámica dos anos da Transición política reflicte o gran cambio social e político experimentado a partir dos anos 60 do pasado século, sendo moito máis intenso, dinámico e rupturista co pasado do que o foi na maioría das comarcas de Galicia.

Os novos partidos políticos democráticos, herdeiros da cultura das desaparecidas forzas políticas e sindicais que tiveran importancia decisiva durante os anos previos e no desenvolvemento da II República (época onde o cambio e o conflito social foron características salientábeis en Cangas e Moaña, con grande influencia en toda a ría de Vigo), desenvolveron entre 1970-1990 unha actividade cultural política, social e sindical notábel na zona descrita.

Moita da nova clase política que estrearía cargos de representación nos concellos democráticos en 1979 procedía do único centro de secundaria existente na zona, o Instituto de Cangas, onde deron aulas Hilario Rodríguez, Camilo G. Suárez Llanos (Camilo Gonsar), o líder do BNG Francisco Rodríguez ou Carlos Casares, converténdose esta dotación

escolar nun catalizador, un lugar central de formación educativa e tamén sociopolítica do Morrazo.

A confluencia, nos anos 70, do novo movemento estudantil creado -de esquerdas e/ou nacionalista- coas novas clases medias emerxentes (asalariados da industria naval, conserveira, automobilística, finanzas, comercio, etc.), parte do clero identificado co Concilio Vaticano II e os partidos na clandestinidade que preparaban o cambio de réxime, estaban a fermentar a masa crítica que posibilitaría que Cangas e Moaña chegasen a ter características singulares dentro da historia de Galicia no postfranquismo, a Transición política e a nova democracia.

En concordancia coa dinámica sociopolítica comentada, neste tempo nace tamén un dos movementos sociais que máis singularidade lle dan a estes concellos do Morrazo: o asociacionismo. Moi por enriba da media de Galicia, con moito protagonismo na Transición política e na construción e articulación social da nova democracia, este é o lugar de maior medre exponencial de APAS, asociacións veciñais, culturais, xuvenís, etc.,.

A imaxe do Morrazo 1972-1979 na Polaroid do tardofranquismo era un collage de pintada-pancarta-panfleto, bandeiras galegas, vermellas e reivindicación continua en fábricas, festas populares, aldeas, colexios, centros parroquiais ou clubs deportivos, a prol do cambio social e político.

Entre os anos 1960-1990, tempos decisivos que viron a decadencia do sistema económico de base agrícola e pesqueiro-litoral, a desaparición do réxime franquista e a creación da nova democracia, as sucesivas crises da conserva, o sector naval, o petróleo, os procesos inflacionistas, os altísimos niveis de paro, a entrada en funcionamento da ponte de Rande que ensancha aínda máis o espazo social norte-sur da ría de Vigo, os cambios ideolóxicos derivados da desaparición do Leste europeo, a entrada de España na CEE, o asentamento dunha nova economía do terciario, etc. Neste tempo solápanse varias xeracións distintas nun mesmo proceso de cambio sociopolítico: as procedentes dos anos 40/50 en plena madurez e as nadas nos 60-70 que se solapan e collen o relevo e o protagonismo dos 80-90.

1979: Cambio político.

As corporacións democráticas saídas das eleccións locais de 1979 foron a primeira escenificación do cambio político que trouxo a nacente democracia. Bueu, por exemplo, estrea a democracia local con goberno BNG entre 1979-83, continuando con sucesivas maiorías absolutas do PP.

En 1995 o BNG volve á Alcaldía en coalición co PSOE para deixarlle en 1999 de novo o goberno a un PP con maioría absoluta. En 2003 hai un breve acordo que leva á Alcaldía ao BNG para despois de trasacordos locais, pasar ao PP en coalición cun grupo independente.

En Cangas a primeira corporación de 1979 foi presidida polo Partido Comunista, a de 1983 polo PSOE. En 1987 gobernada polo PSOE con maioría absoluta -con Lois Pena como alcalde- ata os incidentes que levaron á substitución da Corporación municipal por unha xestora presidida por Mariano Abalo, líder dunha formación nacionalista/independentista escindida anteriormente do BNG. Entre 1991-95 gobernou o PP e en 1995 hai un cuatripartito, presidido polo BNG e do que forman parte PSOE, EU e Unidade Popular. Dende 1999 volve gobernar o PP con senllas maiorías absolutas.

Moaña é dos tres concellos o que mantivo máis tempo no poder a bandeira BNG. Foi primeiro entre 1979-83 en coalición con UG, baixo o liderado de Xabier Abalo, irmán de Mariano Abalo. Entre 1983-87 obtivo a única maioría absoluta nacionalista no Morrazo. Perdendo 2/3 do seu electorado, entrega en 1987 o relevo da Alcaldía ao PSOE de Cándido Pena -irmán de Lois Pena- que goberna en sucesivas coalicións con EG e independentes ata 1995 onde a Alcaldía torna ao BNG en coalición co PSOE. Despois dunha maioría absoluta do PP entre 1999-2003, o poder volve en 2003 a unha coalición de independentes, PSOE e BNG con Alcaldía para este último partido.

Como vimos, as primeiras corporacións democráticas de Moaña, Cangas e Bueu están presididas por alcaldes nacionalistas e/ou de esquerdas. En sintonía co movemento social que as retroalimentaba, son tempos de cambio e mellora da calidade de vida: arranxo de camiños, estradas e beiravías, construción de traídas de auga, redes de sumidoiros, centros escolares, pistas deportivas, iluminación de vías públicas, etc.

Era a etapa municipal de “facer cousas”, das obras públicas en resposta ao coro do reivindicativo “esiximos”: voluntarismo, colaboración veciñal, activismo político e social, actividades culturais democráticas en barrios e parroquias, revitalización dos entroidos, festas populares, traíñas e outros novos sinais de identidade, grupos folclóricos tradicionais revitalizados, comezo do auxe da gaita, rehabilitada real e iconicamente despois de décadas de esquecemento, construción de novos equipamentos socioculturais *ad hoc* ou rehabilitación de vellos inmóbeis para uso comunitario.

Entre os activos das corporacións democráticas subliñamos a posta en marcha dos primeiros xermolos de planeamento do territorio local, as normas urbanísticas, que serán moi importantes para frear a considerábel desfeita urbanística dos anos 60-70, especialmente visíbel na zona que estudamos, onde a tendencia urbanística máis salientábel foi a de urbanizar sen facer urbanismo, pagando un alto custo en termos medioambientais, tipolóxicos e de sustentabilidade.

Pero –nunha zona urbanisticamente desordenada e densificada- estas corporacións locais comezan a dar síntomas de populismo ao non seren quen de soportar presións e intereses, e á par dun maior control nas novas edificacións, réxime de permisos, sancións por infraccións, etc., aparece a tentación da *grande obra pública* de impacto electoral: a ocupación do espazo litoral con recheos pasa a ser signo dos tempos e Moaña acepta os vertidos procedentes da AP-9, alcumada daquela como “autopista da navallada”, aterrando gran parte do litoral na illa do San Bartolomeu, centro urbano e outras zonas costeiras.

Nunha das zonas de Galicia con maior índice de paro rexistrado despois das crises conserveira e naval, a necesidade dos postos de traballo lexitimou a creación de empresas a calquera prezo: en Cangas, outro recheo costeiro dá lugar a creación dunha factoría frigorífica en pleno litoral, cortando a relación centro urbano-complexo industrial de Massó, un dos espazos de máis calidade e relevancia histórica, patrimonial, medioambiental, simbólica e urbanística de Galicia.

Imaxinario sociopolítico.

O nacionalismo galego creou e difundiu o discurso do Morrazo como praza forte, un feudo que dende as primeiras eleccións democráticas locais de 1979 tivo o valor simbólico de aparecer no mapa político de Galicia con carácter reivindicativo permanente, sempre con algún goberno de esquerdas na demarcación e cun peso político e social do nacionalismo moi superior á media de Galicia. Comezou daquela a construírse gran parte deste imaxinario sobre o espazo político que estamos a analizar.

Ao abeiro do cambio político das primeiras corporacións locais democráticas, os anos 80 rexistran a creación dun imaxinario colectivo, a *marca Morrazo* con identidade de *sitio distinto*, *república independente* ou *zona liberada*, territorio reivindicativo e rebelde onde o conflito social, o agonismo e a “loita” serían case un estilo de vida.

Porén, se analizamos as distintas épocas históricas entre 1979-2006, veremos que existe unha mixtificación interesada, acrítica e indiscriminada de factores tan distintos como conflitos laborais (peche e desaparición das fábricas de Massó -conserva- ou o estaleiro naval Ascon, a loita contra a rescisión do convenio con Marrocos para a explotación do banco canario-sahariano de pesca de altura, o conflito da pesca de baixura contra a implantación de novos polígonos mexilloeiros na ría de Vigo, a loita da “vara” contra o “can” [distintas técnicas de extracción de moluscos do fondo mariño] no marisqueo, etc.), urbanísticos e/ou medioambientais (GolfDomaio, contaminación da ría, edificacións ilegais no litoral, PXOM de Cangas), transporte marítimo de ría, novas infraestruturas (corredor do Morrazo) ou liberación da peaxe na ponte de Rande, etc., sen diferenciar a distinta orixe, época, intereses e alternativas. Esta mestura retroalimenta o discurso circular que crea e imaxina o Morrazo case como gran “manifestódromo” para practicar o deporte da *mobilización permanente*.

Interpretaron tamén os patrocinadores deste imaxinario ao asociacionismo como suxeito de atención preferente, nun discurso nacido ao abeiro do anxeado cambio sociopolítico que pretendía a transparencia e participación social. Pero este discurso que mitifica a incidencia do Terceiro sector na vida cidadá e a achega asociativa como capital social, non ten en conta as distintas etapas do movemento asociativo:

- a) unha primeira **ascendente** entre 1979-89 (primeiras eleccións locais democráticas, pirámide demográfica positiva -baby boom dos anos 60 derivado do desenvolvemento económico-, carencias infraestruturais e de servizos en redes de traídas de auga, saneamento, recollida de residuos, educación, centros socioculturais, etc.), factores que inciden na lexitimidade da rede asociativa como fenómeno de acción e participación social de primeira orde nos anos da Transición política)
- b) A segunda etapa, **descendente**, ao remate dos anos 90 cando conflúen outros factores (descenso demográfico, infraestruturas e servizos básicos cubertos, cambio de estilos de vida e culturais, xeracións xoves dos anos 80 cun perfil distinto ás anteriores, menor sentido do “compromiso”, maior querenza polas TIC, menor atracción do asociacionismo tradicional, máis flexibilidade no modelo asociativo, declive do “local” como discurso, forte entrada da muller no social, intenso proceso de aliñamento político-asociativo, etc.) determinantes para a crise do movemento asociativo.

O conflito máis significativo en canto á dimensión e que deixou fendas máis profundas foi a mobilización -primeiro política e despois social- contra a revisión catastral en Cangas que rematou en 1991 -pagando altísimas facturas políticas, persoais e sociais- coa implantación dunha xestora á fronte do Concello, suspendendo a actividade da terceira corporación democrática.

Froito dun diagnóstico equivocado ou inexistente, sectores conservadores completaron o mito do Morrazo como espazo político distinto lendo ao revés a creación deste imaxinario colectivo nacionalista. Apoiados nun discurso de esquema simple, voceado por certos medios de comunicación a base de grandes titulares, para os representantes conservadores dicir o Morrazo era aludir a un territorio conflictivo, “loitador” por antonomasia, cando non violento.

Aconteceu ás veces que, como na teoría de Thomas, este foi o lugar onde a profecía se autocumpriu. Se ben é certo que existen partes da historia recente deste ámbito que poden deslumbrar polos grandes caracteres tipográficos pregoando unha idea de permanente conflito, reivindicación e mesmo violencia, tamén hai que analizar os conflitos con máis claves que as subministradas en certos *media* de Galicia, máis predispostos a reproducir esquemas de creación de alarma social, voceando demagogia para –unha vez creada a alarma- laiarse despois dos efectos do conflito social aberto.

1981-2006: Rande, batalla metropolitana.

Dentro da dinámica dos sucesivos conflitos que se acaban de enumerar, O Morrazo tamén foi pioneiro, na última década, no enfoque radicalmente distinto do tratamento dun conflito: a loita pola liberación da peaxe na ponte de Rande, que adquire unha serie de singularidades e que resulta paradigmática, superando a escala local.

A apertura en 1981 da ponte de Rande intensificara o solapamento e a continuidade -económica, social, comercial, cultural, etc.- entre o territorio social Cangas-Moaña-Vigo, influíndo tamén, con menor intensidade, nas relacións “intrapeninsulares” con Bueu e Vilaboa. Vigo acrecentou o seu papel de cidade-imán que prevera o arquitecto Palacios nos anos 30 do século XX e o Morrazo pasou a formar parte real do territorio metropolitano, salvando a través da ponte a dificultade histórica de relación entre sociedades separadas polo mar.

A importancia do tráfico rodado e o número de persoas transportadas incrementou anualmente, o transporte marítimo de ría acusa a nova infraestrutura e as caravanas de vehículos na vella C-550 pasan a formar parte da paisaxe do Morrazo sur, incapaz de dar fluidez cunha soa arteria importante de rodaxe. Os censos municipais rexistran a lenta e cada vez máis perceptíbel mobilidade social inter e extramorrazo e as zonas máis próximas á ponte de Rande foron e son obxecto de cobiza e presión urbanística, tanto en réxime de primeira como segunda residencia, fenómeno que se visibiliza na gran demanda en áreas de Vilaboa, Bueu, Moaña ou Cangas.

O Morrazo racha as costuras e acélanse demandas e cambios (novas expectativas sobre o territorio, construción ou rehabilitación de vivenda, déficit de infraestruturas viarias, modelo de desenvolvemento, incremento de uso da cidade de Vigo, debate sobre a área metropolitana, etc.) que están no fondo da batalla pola supresión da peaxe. Rande é, a un tempo, factor principal e metáfora dunha serie de cambios:

1. Consolidación e incremento dos indicadores sociais, culturais, económicos, comerciais, etc., da relación metropolitana norte-sur da ría de Vigo.
2. O Morrazo (Cangas-Moaña, sobre todo), integrado de feito no ámbito metropolitano de Vigo, quere participar como cidadanía de pleno dereito neste ámbito supramunicipal.
3. A ponte é o cordón umbilical que acelerou no Morrazo cambios estruturais iniciados nos 60-70 (marxinalización da agricultura, reconversión pesqueira/naval, medre do sector servizos, consolidación de Vigo como cidade empregadora, presión urbanística, concentración urbana, tendencia á metropolitanización, etc.).
4. A nova *batalla de Rande*, levada a cabo pola Plataforma para a supresión da Peaxe, que acaba de rematar, foi a *primeira mobilización social metropolitana* en Galicia, e escenificou un cambio nas formas “clásicas” de afrontar os conflitos ao *estilo Morrazo*, con diferenzas substanciais sobre anteriores “loitas”:
  - a. Pluralidade ideolóxica.
  - b. Interasociacionismo comarcal e metropolitano.

- c. Paso de formas reactivas de conflito a formas proactivas/propositivas: conformación dun grupo de presión flexíbel e negociador.
- d. Incorporación social progresiva durante a duración do proceso.
- e. Política de información, uso dos medios de comunicación e as TIC.

Desenvolvemento histórico e socioeconómico.

É preciso acreditar que esta zona é froito tamén de variábeis históricas, sociais, culturais e económicas de contexto que están pouco estudadas e son clave para analizar parte das raíces a a estrutura profunda da realidade do Morrazo.

Así como a investigación histórica produciu documentación do período anterior e da II República e a implantación política e sindical das organizacións que participaron nos feitos de 1931-1936 e a represión posterior, está sen desenvolver aínda a análise comparada da Transición política, a memoria histórica recente, a resistencia organizada dende os últimos dez anos do réxime de Franco, feitos todos eles que levan a albiscar o xermolo das ideas, organizacións e actores participantes no cambio socioeconómico tan acelerado que se viviu no Estado Español dende 1959.

Non abonda, polo tanto, analizarmos só os efectos do Plan Marshall, o Plan de Estabilización de 1959, os *Planes de Desarrollo* sucesivos ou o que se chama, consensuadamente, a modernización e o cambio socioeconómico acontecido durante esta etapa. Trátase, ademais, de percibir que hai de autónomo no cambio, que de distinto con respecto a outras zonas, como por exemplo o maior medre económico e demográfico de Galicia que se produce nestas áreas (Vigo-Moaña-Cangas), propiciado, entre outros factores, pola combinación dun minguante sector da pesca litoral, da emerxente *revolución do conxelado* iniciada coa empresa Pescanova en 1961 e o necesario desenvolvemento de técnicas e grandes fábricas de construción naval con gran implantación na zona, que crean emprego (Ascón) e reducen en parte -comparativamente con outras zonas de Galicia ou do Estado- a emigración americana e europea neses anos de *fordismo* (Citroën, metalurxia, naval, etc.) e crecemento económico xeométrico.

A gran transformación e tamén os síntomas do estancamento e recesión posterior do sector conserveiro, a creación de moitas fábricas nun Vigo comunicado co Morrazo e que permite o necesario trasvase/transformación dunha poboación agromariñeira á nova condición obreira, o declive da

emigración americana xunto co nacemento da nova emigración cara a Europa, as grandes campañas pesqueiras de Gran Altura (Banco canario-sahariano, Sudáfrica, Namibia, illas Malvinas), son outros tantos factores que teñen protagonismo para importantes cantidades de habitantes destas zonas onde mesmo a crise enerxética de 1973 ten lugar paralelamente á última emigración laboral ás plataformas petrolíferas do Mar do Norte.

A relativa e *súbita riqueza* dos anos 60-70, época do pleno emprego e dun incremento de renda considerábel para unha poboación que coñecera as carencias de posguerra e posuía gran cultura do aforro, xunto coa relativa conciencia de autonomía económica derivada da salarización por conta allea de boa parte da poboación activa (obreiros, empregados, mariñeiros, etc.), conforma unha sociedade mellor preparada para os novos tempos democráticos que viñan.

Tampouco a *proletarización intensiva e extensiva* rexistrada entre 1960-80 é allea á creación de hábitos democráticos aínda dentro do franquismo máis duro, porque a práctica democrática do diálogo e participación, prohibida na sociedade, si era unha realidade coñecida nas fábricas de Vigo e O Morrazo: o sindicalismo *vertical* non foi quen de impedir as asembleas laborais masivas que ensinan participación e votación nun país sometido a unha ditadura, contribuíndo así á socialización da poboación en hábitos democráticos e tamén á formación de líderes sindicais despois incorporados á loita cidadá ou política como cadros organizativos e/ou concelleiros democráticos, como confirma o cruzamento de datos nas primeiras corporacións democráticas, que rexistran un número importante de coincidencias, na mesma persoa, dos roles de líder sindical e líder político, tanto no Morrazo como en toda a área metropolitana de Vigo.

Dinámica cívico-política.

O cadro que se acaba de trazar pode axudar a debuxar e comprender un *espazo político* (por contraposición ao *espazo administrativo* do ámbito, os lindes estritos dos concellos de Cangas e Moaña) con características suficientes para facer análise dende a perspectiva do cambio sociopolítico.

Os cambios e alternancias políticas que acabamos de analizar cremos que determinan tamén unha comarca con dinámicas políticas e cidadás maduras e urbanas, con certa formación e autonomía políticas por parte da sociedade, porque o nivel de cambio e rotación política rexistrado nos concellos estudados apunta a un funcionamento dinámico do sistema democrático que aquí se manifesta participativo, aberto, crítico e alternativo.

Paradoxalmente, fronte ao imaxinario colectivo difundido do Morrazo como sitio (político) distinto, ningún partido político amosou unha hexemonía que lle permitise estar á fronte dun mesmo concello máis alá de dúas lexislaturas e a formación que máis gobernos locais ten acadado no Morrazo é o Partido Popular.

En canto á duración, memoria ou pegada dun posíbel estilo ou modelo de xestión que singularizase algunha corporación ou liderado máis alá do ámbito local de cada concello, non se deron pasos significativos ou estratéxicos de proxección mancomunada, metropolitana, provincial ou galega.

Cambio de rol político.

As diversas ideas, políticas e accións -levadas ou non a cabo- dos axentes e grupos políticos, poderán axudarnos a configurar, dende a análise micro ao macro, a evolución dos distintos grupos políticos, a alternancia no poder, as formas políticas abertas á participación cidadá, a transparencia e control da xestión municipal propios de sistemas modernos e abertos, moi lonxe da dinámica levada a cabo na maior parte dos consistorios galegos.

O deseño de estratexias e tácticas neste espazo político dá lugar a paradoxais accións dificilmente entendíbeis fóra deste ámbito: o BNG resultante das eleccións de 1979 en Moaña admite milleiros de toneladas de terra procedentes das escavacións da chamada *autopista da navallada* que o mesmo grupo combatía activamente a aquela altura, e coas que realiza os maiores recheos -en proporción ao litoral do concello- de toda Galicia. Na outra banda do abano político, o PP de Cangas participa na mobilización e axitación cidadá, a golpe de asemblea masiva e megáfono, que derruba o goberno democrático de Lois Pena, o mesmo grupo conservador, en 1999, encabeza o *non!* á nova vía de comunicación de alta capacidade para o Morrazo, despois dun proceso de catro anos de consenso entre os gobernos do BNG e a Consellería de Ordenación do Territorio presidida polo PP, partido que meses despois de recuperar o poder local nos tres concellos citados, no mesmo 1999, volve a colocar na súa axenda de prioridades o *si* á nova infraestrutura..., toda unha serie de xogos de estratexias e tácticas que a veces intercambian os roles típicos de formacións tan distintas.

Dinámica política nacionalista.

A análise política deste ámbito é a historia a escala do *nacionalismo real* de posguerra. O nacionalismo creado en 1964 pola UPG ten nesta zona unha incidencia maior ca en calquera outra de Galicia. As diversas fontes e

crises ideolóxicas do nacionalismo contemporáneo, o artellamento orgánico e sectorial, o nacemento do movemento estudantil, sindical e veciñal nacionalista, o modelo aplicado pola UPG nos gobernos municipais, no proselitismo, na conflitividade social ou na tipoloxía da militancia, teñen neste ámbito un laboratorio especial que foi paradigmático no desenvolvemento do nacionalismo en Galicia.

Un estudo dos liderados producidos nestes case trinta anos de democracia local amosa outros paradoxos: este ámbito mitificado en icona da Galicia nacionalista non ten nin tivo nunca en toda a democracia-presenza significativa a través de líderes políticos na Deputación Provincial, Parlamento de Galicia ou Congreso dos Deputados, o que constitúe unha falta de sintonía entre unha organización política con tanta implantación nesta zona do Morrazo e os órganos de dirección do nacionalismo en Galicia que non promocionaron extramorrazo o pretendido capital político que se difundía como discurso, espazo político e imaxinario social nacionalista.

A dirección central do nacionalismo galego promove en termos prestixiosos e emerxentes o *modelo Allariz* como *imaxe de marca nacionalista* ligada a un estilo político e un liderado, porén, o imaxinario colectivo creado no Morrazo, de tanta importancia simbólica e electoral, é unha imaxe invisíbel sen presenza nos foros máis alá do ámbito local, por representar unhas formas e estilos políticos pouco asumíbeis hoxe para unha formación en remodelación do seu discurso e actuación política.

A *conflitividade inducida* é constatábel durante as épocas nas que o nacionalismo permanece na oposición, reducíndose ao mínimo ou desaparecendo cando o grupo que as crea accede ao goberno municipal. Nalgún destes concellos -Moaña por exemplo- podería resultar ilustrativa e paradigmática a investigación sobre a *acción concertada* entre política e sociedade, por resultar un *modelo típico de política nacionalista en canto á creación de tecido asociativo* que pouco a pouco vai articulando a vida cidadá: dende a reivindicación sectorial á creación de cadros políticos, os partidos nacionalistas van formando e/ou incentivando unha trama social que, pola súa especial repercusión en conflitos veciñais, educativos, laborais, urbanísticos, pesqueiros, etc, van retroalimentando un proceso de acción concertada entre política e sociedade que nesta zona adquire características interesantes para a análise política.

Esta dinámica de transformación asociativa en axentes e institucións parapolíticas, xunto co nacemento espontáneo doutras asociacións da sociedade civil, institucións públicas, etc., conforma unha realidade social e

cultural que cabería no concepto de *asociación* de Tönnies e tamén nos *modelos de modernización* en forma de *articulación social dos distintos grupos de interese e das súas representacións cidadás*.

Deixamos trazados algúns apuntamentos para o estudo dos ámbitos políticos, a creación de imaxinarios e a conflictividade nunha zona singular de Galicia durante a travesía histórica entre 1979-2006, facendo tamén unha incursión no contexto histórico que precedeu á actual situación democrática entre 1960-1976. Cremos que os factores analizados amosan que -contra o esquema simplista que propaga o Morrazo como un conxunto de comunidades primarias e/ou conflictivas como característica diríase que xenética antropolóxica- na lectura e interpretación de varios dos conflitos sociais rexistrados está a demostración dunhas formas de reivindicación e presión -mediante a articulación organizada dos distintos intereses sociopolíticos cidadás- moito máis semellantes ás formas modernas de conflito social que evoluíron dende ás confrontacións máis primarias e inarticuladas, procedentes de *conflictos abertos* ou *minorías persistentes*, ata formas máis flexibles e proactivas. Paralelamente, incluímos na nosa análise unha serie de consideracións para o estudo deste ámbito en relación coas formas do cambio social e político en Galicia e tamén a evolución dunha determinada forma de entender o nacionalismo galego contemporáneo e as súas formas de goberno local e liderados.

